

INDIKATIEF EN PARAKLESE IN

1 PETRUS

EN DIE IMPLIKASIE DAARVAN VIR DIE KERKLIKE PREDIKING VANDAG ¹

Fika van Rensburg
Departement Grieks
PU vir CHO
POTCHEFSTROOM

Abstract:

INDICATIVE AND PARACLESIS IN 1 PETER AND THEIR IMPLICATION FOR ECCLESIASTICAL PREACHING TODAY

An important step in the process of interpreting a New Testament epistle is to ascertain the communicative contents which the epistle had for the first readers. Only then is it justified and valid to determine the implication of that contents for the present situation. The importance of historical facts (among which cultural situation) for the determination of the first communication situation of a New Testament book has long been generally acknowledged. The importance of grammatical facts (both diachronic and synchronic) has also enjoyed acknowledgement for some time. In addition to the usage of historical and grammatical data, the necessity to take careful cognizance of the literary conventions contemporary to the time of the specific New Testament book, has recently started gaining acknowledgement. The aim of this article is to exploit some of the recent research results in epistolography. The value of these results will be used, firstly for the interpretation of 1 Peter, and secondly and more specifically, for the determination of the relationship between indicative and paraclesis in this letter. In this article it is also attempted to give an overview of recent developments in Petrine studies.

1. EPISTOLOGRAFIESE NAVORSING IN DIE ALGEMEEN

Die brief is die mees populêre literêre vorm in die vroeë Christendom.² Dit is egter ook die mees problematiese literêre vorm in die Nuwe Testament aangesien dit nie

¹ Hierdie artikel is 'n werking van 'n referaat wat gedurende Julie 1989 tydens 'n Winterskoolkursus van die Fakulteit Teologie van die PU vir CHO onder leiding van prof. J.C. Coetzee aangebied is. Die artikel veronderstel dus dat die leser ook die artikel van C.J.H. Venter wat as inleidende referaat tydens die kursus gedien het, gelees het. (*In die Skriflig* 24(1)1990: 1-27).

² Aunc (1987:158-182), Doty (1973:1-82), en White (1972:1-100) gee 'n goeie bespreking van die brief as literêre vorm in die vroeë Christendom. Daar word ook aangetoon watter plek briewe in die Antieke Wêreld in die algemeen beklee het.

alleen groot verskeidenheid nie, maar ook besondere soepelheid van vorm vertoon. Adolf Deismann het baanbrekersnavorsing in verband met die vergelykende ontleding van antieke briewe gedoen. Daar is egter vandag redelik algemene instemming dat sy onderskeiding in die Nuwe Testament tussen *egte briewe* en *literêre briewe* (waaronder hy ook 1 Petrus reken) problematies is, en dat dit meer probleme skep as wat dit oplos (Aune, 1987:160). Die spektrum van moontlikhede is veel groter as wat hierdie twee kategorieë toelaat. In resente navorsing word daar gepoog om enige kategorisering nie van buite af op die briewe van die Nuwe Testament te transposeer nie, maar om dit te doen op grond van wat die teoretici³ uit die tyd van die Nuwe-Testamentiese briewe self daarvoor geskryf het.⁴

Sedert Deismann het die navorsing van Grieks-Romeinse briewe langs vier verskillende bane ontwikkel:

- formele literêre analise,
- vormkritiek,
- retoriese analise,
- tematische analise.

Die formele literêre analise⁵ het aansienlike vordering ten opsigte van briefliteratuur bewerkstellig, maar dié vordering is beperk tot die briefaanhef en briefslot, en tot die briefvorme wat aan die begin en einde van die liggaamgedeelte van die briewe voorkom. Binne hierdie benadering bly die ontleding van die liggaamgedeelte egter problematies.

Die vormkritiese analise⁶ het daartoe bygedra dat waarskynlike mondelinge vorms wat in die vroeg-Christelike briewe ingebed is, geïdentifiseer is. Deur vergelyking met

³ Die twee belangrikste antieke werke oor die epistolêre teorie, is die handboeke onder die pseudonime *Demetrius van Phalerum* en *Libanius*. Eersgenoemde behandel een en twintig briefstipes, en laasgenoemde een en veertig briefstyle. Hierdie tekste is behandel en vertaal deur Malherbe (1977:3-77). Die omvattendste resente werk oor die antieke brief is dié van Stowers (1986). Dippenaar (1988:1-91) gee ook 'n nuttige behandeling van die literêre aard van die Nuwe-Testamentiese briewe.

⁴ Aune (1987:160-180) gee 'n baie goeie oorsig oor die verskillende soorte briewe. Hy gee ook op p.180-182 'n gerigte leeslys met betrekking tot die verskillende soorte briewe. Ook Stowers (1986:49-175) gee 'n omvattende oorsig oor die verskillende soorte briewe. White (1986:21-186) gee die Griekse teks en 'n vertaling van die Griekse briewe van die 3de eeu v.C. tot die 3de eeu n.C. om die ontwikkeling van die epistolêre konvensies te illustreer. Hy doen dit spesifiek met die oog daarop om die epistolêre karakter van die vroeg-Christelike brief-tradisie te bepaal.

⁵ Vgl. Aune (1987:183-191) vir 'n omvattende behandeling van die formele literêre analise.

⁶ Aune (1987:192-197) gee 'n oorsig oor die hidrae gelewer deur die vormkritiese analise.

ander antieke briewe het dit duidelik geword dat die liggaamgedeelte van die vroeg-Christelike briewe 'n verskeidenheid literêre vorms bevat wat nie soseer tiperend van die antieke brief is nie, maar wat gevorm is deur gebruik in ander - meestal mondelinge - omstandighede.

Die retoriese analise⁷ het aangetoon dat geskrewe briewe en mondelinge diskoers (preke, toesprake) waarskynlik 'n noue verwantskap toon. Verder laat die navorsing blyk dat preke aanvanklik deur die Hellenisties-Joodse homiletiese tradisie gevorm is. Stelselmatig is dit egter deur meer tipies Hellenistiese diskoerswyses vervang. Die antieke retoriese teorie, soos deur die antieke retoriese teoretici self op voetspoor van Aristoteles uiteengesit, verdeel die retoriek in drie funksionele tipes (vgl. Aune, 1987:198), naamlik:

- Die regsretoriek (dikaniese retoriek), wat - veral in hofsake - fokus op feite in die verlede.
- Die deliberatiewe retoriek (sumbouletiese retoriek), wat daarop fokus om die gehoor deur oorreding (protrepties) of deur afrading (apotrepties) tot 'n bepaalde toekomstige gedrag te oorreed.
- Die demonstratiewe retoriek (epideiktiese retoriek), wat geen beslissings van die gehoor vra nie, maar wat genot vir die hede verskaf deur gemeenskaplike waardes (positief en negatief) aan die orde te stel, en sodoende bestaande norme te herbevestig.

Die vroeg-Christelike briewe is basies deliberatief (vgl. Aune, 1987:199). Die oorreding en afrading sluit nie net advies in nie, maar openbaar ook die meeste trekke van morele en godsdienstige aansporing, soos bemoediging, vermaning, vertroosting, waarskuwing en teregwyding.

Die tematiese analise⁸ is die vierde baan waarlangs die navorsing van Grieks-Romeinse briewe ontwikkel het. Volgens hierdie benadering is dit moeilik om die

Hiervolgens word verskillende literêre vorms onderskei, wat in twee hoofkategorieë ingedeel kan word, naamlik liturgiese en paranetiese vorms.

⁷ Aune (1987:197-202) gee 'n oorsig oor die navorsingsresultate van die metode van retoriese analise. Die retoriese kritiek, soos uitgewerk en verfyn deur Kennedy (1984) en Wuellner (1979), probeer om te omlin watter effek die konvensionele argumentvorms en -struktuur van die kontemporêre Grieks-Romeinse wêreld op die vroeg-Christelike literêre komposisie gehad het.

⁸ Aune (1987:203-222) gee 'n opsomming van die navorsingsresultate van hierdie benadering.

vroeg-Christelike briewe bloot volgens òf die drie hooftipes retoriek, òf die kategorieë van die brief-teoretici te klassifiseer. Die meeste van die briewe is immers veeldoelig, en kombineer daarom twee of meer briefstyle. Daar is dus wye erkenning daarvoor dat elke brief op sigself ontleed moet word.⁹

2. NAVORSING TEN OPSIGTE VAN 1 PETRUS

2.1 1 Petrus as brief

Na hierdie oorsig oor die resente navorsing in die epistolografie in die algemeen, is dit nou moontlik om aandag te gee aan die navorsingsresultate met betrekking tot 1 Petrus as brief.

Dit word algemeen erken dat 1 Petrus deel uitmaak van die 22 briewe in die Nuwe Testament.¹⁰ Van hierdie briewe is 20 selfstandige briewe, terwyl twee briewe in die teks van Handeling ingebed is. Daar is ook wye erkenning daarvoor dat 1 Petrus (saam met 2 Petrus, Galasiërs, Efesiërs, Jakobus, en Judas) te tipeer is as 'n *omsendskrywe*.¹¹ Navorsing het ook 'n opvallende ooreenkoms tussen 1 Petrus (en die ander Nuwe-Testamentiese omsendskrywes) en die kontemporêre Joodse omsendskrywes ('n genre wat bekendstaan as die *diaspora-brief*) gepostuleer (vgl. Aune, 1987:185,

⁹ Aune (1987:204) stel tereg voor dat die uitsonderlike sosiale trekke van die vroeë Christendom 'n breër tipologie vir die verstaan van die vroeg-Christelike briewe suggereer. Sy eie bespreking (1987:204 e.v.) van die briewe van die Nuwe Testament doen hy aan die hand van 'n tipologie van twee ideale brieftipes, naamlik omstandigheidsbepaalde of dialogiese briewe, en algemene of monologiese briewe. Dié twee brieftipes hanteer hy as die twee uiterstes op 'n kontinuum.

¹⁰ Thuren (1989:91-94) gee 'n goeie oorsig oor en evaluering van die literatuur met betrekking tot die vraag of 1 Petrus 'n brief of 'n preek is. Hy toon aan dat daar tans groot censemtingheid is dat 1 Petrus wel 'n brief is.

¹¹ Onder andere die volgende navorsers beskou 1 Petrus en die ander genoemde briewe as *omsendskrywes*: Aune (1987:159), Goppelt (1978:45), Thurén (1989:93-94) en Doty (1973:18). Die oorblywende Nuwe-Testamentiese briewe kan in die volgende kategorieë verdeel word: 1. Geskrewe kommunikasie tussen individue (1-2 Timoteus, Titus, 2-3 Johannes). 2. Geskrewe kommunikasie tussen individue en spesifieke groepe (die meeste van Paulus se briewe). 3. Die briefvorm as 'n omraming vir 'n ander genre (Openbaringe). 4. 'n Anonieme homilie met 'n briefslot, maar sonder 'n brieftaanhef (Hebreeërs). 5. Ingebedde briewe (Hand 15:23-26; 23:26-30) (vgl. Aune, 1987:159).

en Schnider & Stenger, 1987:24-38).¹² Ek is dit egter met Thurén (1989:95) eens dat 1 Petrus nie presies met die diaspora-brief ooreenkom nie, aangesien alles daarop dui dat die geadresseerdes nie maar net gelowiges in die algemeen is nie, maar spesifieke persone in 'n spesifieke (wye) gebied. Verder is dit geensins bewys dat 1 Petrus pseudonimies is nie.

2.2 Die sosio-kulturele omstandighede van die eerste lesers

2.2.1 Die briefkonteks

Die historiese situasie van die geadresseerdes kan net bepaal word as die datering vasgestel kan word. Met betrekking tot die datering van 1 Petrus en die outeurskap is daar egter geen konsensus onder navorsers nie.¹³ Totdat verdere navorsing inligting voorsien wat duidelik laat blyk dat Petrus nie die brief kon geskryf het nie, is dit ook uit wetenskaplike oogpunt verantwoord om die selfidentifikasie van die outeur, naamlik Petrus die apostel, as sodanig te verstaan.¹⁴

Die geadresseerdes word in 1:1 geïdentifiseer as *vreemdelinge*, d.w.s. persone wat in 'n gebied woon wat nie hulle normale tuiste is nie (vgl. Louw & Nida 1988,I:133). Die plekke waar hulle verspreid woon, word dan ook eksplisiet genoem (v.1b).¹⁵ Wat die

¹²Hierdie aangeleentheid verdien navorsing uit ons eie geleedere. Dit sal verkieslik Nuwe-Testamentici moet wees wat in Gricks sowel as Semitiese Tale onderlê is.

¹³Elliott (1981:84) sê dat daar "little scholarly consensus" hieroor is, en Rousseau (1986:18) tipeer die standpunte in hierdie verband as "a cacophony of opposing sounds". Die drie belangrikste kommentare dateer die brief soos volg: Selwyn (1952:62) 63 n.C., Goppelt (1978:64-65) tussen die jare 65 en 80 n.C., en Brox (1979:38-41) tussen die jare 70 en 100 n.C.

¹⁴Hierdie oortuiging word ook gedeel deur onder andere Selwyn (1952:27-33), Floor (1988:1017), en Thurén (1989:25-28). Na 'n uiteensetting en bespreking van die verskillende standpunte, konkludeer Thurén (1989:28) soos volg: "Although not more preferable than other solutions, an early date and Petrine authorship can certainly not be ruled out." Guthrie (1970:792-796) gee ook hieraan voorkeur, nadat hy enkele ander moontlikhede bespreek het. Baie van dié wat 1 Petrus as laat eerste-eeus en pseudonimies beskou, huldig die standpunt dat die brief 'n pseudepigrafiese brief is, waarin apostoliese advies van die verlede geïnterpreteer word vir 'n latere situasie en toestande (vgl. onder andere Aune, 1987:218).

¹⁵Elliott (1981:59-65) gee 'n goeie opsomming van die historiese kennis tot ons beskikking in verband met hierdie streek in die eerste eeu. Hy karakteriseer die streek as 'n gebied met 'n "enormous diversity of land, peoples and cultures". Botha (1988:30-31) noem en bespreek uitsprake van verskillende antieke outeurs ter illustrasie van die tipe samelewing wat deur die brief veronderstel word.

redes vir hulle verspreidwoning en vreemdelingskap is, word nie in die brief vermeld nie. Afhangende van die datering van die brief, kan dit dalk verband hou met die vervolgings gedurende die tyd van Nero (ongeveer 62-64 n.C.). Daar bestaan ook die moontlikheid dat daar ten tye van die skryf van die brief nog nie werklike, fisiese vervolging was nie, maar dat die geadresseerdes slegs figuurlike vervolging, in die vorm van sosiale druk en diskriminasie, gely het.¹⁶

Dit is opmerklik dat daar in die kodes vir gedrag in bepaalde samelewingsverbande (2:13-15: die politieke sfeer; 2:18-25: die ekonomiese sfeer; 3:1-7: die sosiale sfeer) - en in die geraadpleegde literatuur is daar geen verwysing hierna nie - telkens op die rol van die ondergeskikte in die betrokke verhouding gefokus word. Voorskrifte vir die rol van die gesagsdraer word slegs in 3:1-7 gegee, en dit maar baie versigtig en diplomaties. In die ander twee kodes is daar geen eksplisiete gedragsvoorskrifte vir òf die regering òf die base nie. Hieruit kan 'n mens moontlik die afleiding maak dat die eerste lesers veral ondergeskiktes was.¹⁷

Uit 2:11 blyk dit voorts dat die outeur die terme *παροίκους καὶ παρεπιδήμους* (*vreemdelinge en bywoners*) gebruik beide vir persone wat sonder politieke regte is, en vir diegene wat geestelike vreemdelingskap ervaar, dit wil sê persone wat as Christene tussen heidene moet leef. *Vreemdelingskap* het dus in 1 Petrus 'n negatiewe en 'n positiewe konnotasie.

- In negatiewe sin hou vreemdelingskap in dat hulle verskillende vorme van lyding as gevolg van hulle geloof in Christus ervaar.
- In positiewe sin hou dit in dat die gelowige vreemd is in die wêreld waarin hy woon, omdat hy reeds tot die nuwe wêreld behoort.

Uit die brief kan 'n mens aflei dat die gelowiges na alle waarskynlikheid Jode én nie-Jode was. Hulle vreemdelingskap het kennelik daarmee gepaard gegaan dat baie van hulle só verleë vir 'n heenkome was dat hulle noodsaak was om vir onredelike base te werk (2:18-25).

¹⁶Goppelt (1982:161-177) gee 'n omvattende behandeling en beoordeling van verskillende navorsers se standpunte in hierdie verband; vgl. ook Thurén (1989:29).

¹⁷Die waarskynlikheid van hierdie afleiding word verhoog wanneer 'n mens in gedagte hou dat - soos Aune (1987:196) aantoon - die kodes vir huishoudelike gedrag 'n apologetiese verdediging teen moontlike vervolging is. Deur die strenge toepassing van hierdie gedragskode moet die gelowige toon dat die Christelike leefwyse nie gesagsondermynend is nie. Alles dui dus daarop dat dit 'n aanmoediging aan Christelike ondergeskikte lede van heidense huishoudings was om enige gedrag wat ondermynend vir die huishaas was, te vermy.

Verder kan 'n mens aflei dat daar sosiaal teen die gelowiges gediskrimineer is: hulle doen goed, en nogtans veroorsaak mense vir hulle lyding (o.a. 3:13-17 en 4:1-6;12-19).

Vir die outeur is dit duidelik dat die geadresseerdes se omstandighede só moeilik is dat hulle dreig om tou op te gooi, dat hulle nie langer kans sien vir die prys van vreemdelingskap (verontregting, verdagmaking, boikotte en vervolging) nie. Hulle dreig om moedeloos te word, aangesien hulle sonder perspektief en uitsig op die toekoms is, en vasgevang voel deur hulle moeilike omstandighede.

2.2.2 'n Rekonstruksie van die eerste lesers se beleving van hulle situasie

Uit die brief kan mens aflei dat die geadresseerdes moontlik 'n probleem daarmee het dat hulle as uitverkorenes vreemdelinge (en daarby nog verspreidwonend) is. Die outeur lê dus sy vinger op die seerplek as hy hulle identifiseer as ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς (*uitverkorenes van God, vreemdelinge in die wêreld, wat verspreid woon ...* [v.1]). Daar kon dalk by hulle die gevoel ontstaan het dat hulle Christenwees bloot toevallig en op hulle eie wispelturige voorkeure gebaseer is. Dit sou verklaar waarom die outeur so pertinent sê ἐκλεκτοῖς ... κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς (*uitverkorenes ... soos God die Vader dit vooraf bestem het* [1-2]).

Die feit dat die outeur hulle in die briefaanhef herinner waartoe God hulle uitverkies het, naamlik εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ (*om aan Hom gehoorsaam te wees en om besprenkel te word met die bloed van Jesus Christus* [2]), laat waarskynlik blyk dat hulle nie in hulle lewenswyse volle blyke daarvan gegee het dat hulle hiervan bewus was nie.

Uit die outeur se selfidentifikasie as Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ (*Petrus, apostel van Jesus Christus* [v.1]) kan waarskynlik afgelei word dat sy geadresseerdes herinner moes word aan die feit dat hy vanuit 'n gesagsposisie binne die kring van Christene skryf. Dit kan egter nie met absolute sekerheid gesê word nie, aangesien hierdie tipe selfidentifikasie tipies van Nuwe-Testamentiese briewe is.

Dit blyk dat die geadresseerdes so onder druk is om ðf met die ongelowiges (die hoofstroom) se lewenswyse en oortuigings te assimileer, ðf om sodanige lae profiel te handhaaf as gevolg van die druk wat hulle van die ongelowiges se kant ervaar, dat hulle nie meer met hulle dae en woorde getuienis van hulle Christenskap lewer nie.¹⁸

¹⁸Thurén (1989:30-32) gee 'n opsomming van die bydrae wat die *sosiologiese eksegesi* in verband met die tipering van die sosiale kragte wat werksaam was, gelewer het. Dit is eintlik 'n baie resente benadering, een van die jongste vertakkings van die historiese navorsing, en eers vanaf

2.2.3 Die outeur se oogmerk met sy skrywe

Baie gemeentes in westelike Klein-Asië het waarskynlik dieselfde briëfsituasie beleef. Die outeur wil die Christene in Anatolië perspektief op hulle situasie gee. Die brief moet dus paradigmatis in terme van die beperkte tipes situasies waarin gelowiges hulself kan bevind, verstaan word.¹⁹

Retories gesien (vgl. die tipering van die *retoriese analise* onder punt 1 hierbo) maak die outeur gebruik van die sumbouletiese genre, aangesien hy besig is om protrepties (oorredend) en apotrepties (afradend) sy lesers te rig op 'n bepaalde toekomstige gedragswyse. Hy maak ook gebruik van die epideiktiese genre daarin dat hy bestaande norme herbevestig en sy lesers daaraan herinner.²⁰

Reeds die briëfaanhef skep die verwagting dat die briëfinhoud die Christene aan spesifieke kennisinhoud en gedragsvoorskrifte wil herinner en dit herbevestig, en dalk ook ou waarhede in nuwe sosiale omstandighede wil toepas:

- Erkennung dat uitverkiesing deur God nie noodwendig teëspoed uitsluit nie. Dit lyk asof die outeur sy lesers tot die bewuste erkenning wil laat kom dat uitverkiesing en vreemdelingskap (en selfs ontworteling uit jou land) in God se beskikking kán saamval.
- Erkennung en beleving van die feit dat hulle uitverkiesing vasstaan. Die outeur wil hulle oortuig dat moeilike omstandighede hulle nie daaraan mag laat twyfel nie.

die 1980's is daar in hierdie verband gepubliseer. Botha (1989:63-86) gee 'n goeie bespreking van die benadering, en baken dit ook af teenoor sosio-historiese eksegese. Hy voorsien ook 'n geryte literatuurlys (1989:84-86).

¹⁹Dit lyk dus korrek om 1 Petrus binne die groep algemene briëwe en homilieë (teenoor omstandighedsbepaalde briëwe en homilieë) te klassifiseer, aangesien dit na alle waarskynlikheid 'n geskrewe kommunikasie tussen twee partye is wat slegs 'n indirekte en lossere, en dus meer formele verhouding het. Dit blyk ook uit die neiging dat die brief oor sake handel wat spesifieke historiese situasies transendeer. Hierin kom 1 Petrus ooreen met Romeine, Efesiërs, die Pastorale Briëwe, 2 Petrus, Jakobus en Judas.

²⁰Hierdie onderskeidings moet egter versigtig hanteer word, aangesien 'n brief - al is dit volgens die antieke definisie 'n vervanger van die teenwoordigheid van die spreker - tog nie meer die direkte spreke van die outeur is nie. Tog bied die onderskeidings waardevolle begrippe-apparaat.

- * Gehoorsaamheid aan God - juis omdat hulle uitverkies is - en erkenning en beleving van die feit dat hulle deur die bloed van Christus skoon gewas is.
- * Aanvaarding van die gesag van wat die outeur skryf, en die gebruikmaking daarvan as maatstaf vir hulle woorde en doen en late.

Uit die res van die brief blyk daar egter ook nog verdere oogmerke:

- * Direk na die briefaanhef, naamlik in 1:3, vermeld die outeur die feit van hulle weergeboorte (εὐλογητός ὁ θεός καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς [*Lof kom toe aan God, die Vader van die Here Jesus Christus. In sy groot ontferming het Hy ons wederbaar*²¹].) Hieruit is dit duidelik dat hy sy lesers wil herinner aan die feit van hulle weergeboorte.
- Hy wil hulle ook herinner wat die gevolg is van God se wederbaarhandeling. Dit blyk uit die feit dat hy die stelling in verband met die feit van die weergeboorte orpvolg met εἰς ἐλπίδα ζῶσαν ... εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτοῦ καὶ ἀμιάτου καὶ ἀμάραντου, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς (*tot 'n lewende hoop ... op die onverganklike, onbesmette en onverwelklike erfenis wat in die hemel ook vir julle in bewaring gehou word* [vv.3 + 4]).
- Die outeur skryf aan mense wat vanweë hulle vreemdelingskap moedeloos is. Hy probeer hulle bemoedig om op 'n Christelike wyse die sosiale druk, ostrasisme en verontregting te hanteer.²² In die uitgebreide paranetiese gedeeltes word gedragsvoorskrifte gegee vir situasies van teenstand en vervolging, en die optrede van Christus word as model voorgelê. Die vreemdelingskap wat hulle ervaar, word teologies belig deur duidelik te maak wat die hemelse en die eskatologiese erfenis van gelowiges is.

²¹Die 1983 Afrikaanse vertaling se weergawe van ἀναγεννήσας ἡμᾶς bloot met *Hy het ons die nuwe lewe geskenk*, is verarmend. Die *wederbaar*metafoor moet in die vertaling behou word, omdat elemente van die *vader-kind*metafoor herhaaldelik in die perikoop voorkom.

²²Rousseau (1986:258) huldig 'n ander standpunt. Hy is van oordeel dat die geadresseerdes nie onder vervolging is nie, maar dat hulle "lukewarm Christians taking pride that ... they are favored or elected by God, but (at the same time) partaking indiscriminately within their primary world" is. Hiervolgens wil die outeur sy lesers deur dramatisering van hulle situasie probeer oorreed om hulle status as vreemdelinge in die sameleving te aanvaar. Hierdie standpunt word egter nie voldoende deur die teks self ondersteun nie.

- * Hy skryf egter ook aan mense wat, juis vanweë die sosiale druk, dreig om hulle aan die samelewing te onttrek. Hy wil hulle motiveer om by die samelewing betrokke te raak.²³

Vervolgens kan oorgegaan word tot die bepaling van die indikatief en paraklese in die brief, en wat die relasie tussen indikatief en paraklese is.

3. INDIKATIEF EN PARAKLESE IN 1 PETRUS

3.1 Die basiese indikatief

Die bepaling van die indikatief in 1 Petrus hou in dat die outeur se neerpen van *verlossingsfeite* bepaal word. Navorsers is dit eens dat die brief hoofsaaklik parakleties van aard is.²⁴ Gevolglik is dit te verwagte dat die brief 'n primêre indikatief-gedeelte het. Uit die uiteensetting van die outeur se oogmerk met die brief (2.2.3 hierbo) is reeds beklemtoon dat hy die lesers aan sekere *feite* wil herinner. Dit is dinge wat hulle eintlik reeds weet, en reeds aanvaar het, maar onder die druk van omstandighede dreig hulle om dit te vergeet, en daarom word dit in die skrywe opnuut bevestig. Hierdie feite is gekonsentreer in enersyds die briëfaanhef (1:1-2), en andersyds in die inleiding van die liggaamgedeelte van die brief (1:3-12).

Die feite in die briëfaanhef is meer implisiet as dié in 1:3-12. Tog is dit belangrik om die aandag kortliks daarvoor te vra. Enkele fasette is reeds hierbo (2.2.2) bespreek. Daarom word dit nie hier herhaal nie, maar word volstaan met 'n uiteensetting van die gedagte-opbou²⁵ van hierdie twee verse en enkele tersaaklike opmerkings:

²³Baie navorsers beskou die grootste deel van 1 Pet 1:3-4:11 as 'n dooppreek. Dit is nie onmoontlik dat dit die geval is nie. Daar is egter geen twyfel daaroor dat die brief deur en deur paraneties is nie. Die talle verwysings na die doop (1:3,18,22-23; 2:2-3,9-10,21,24-25; 3:21) het nie 'n selfstandige plek nie, maar word as 'n basis vir die outeur se paranetiese oogmerke gebruik.

²⁴Stowers (1986:96) sê byvoorbeeld dat "exhortation" 'n groot rol in 1 Petrus speel. Hy noem dit dan ook 'n "complex hortatory letter".

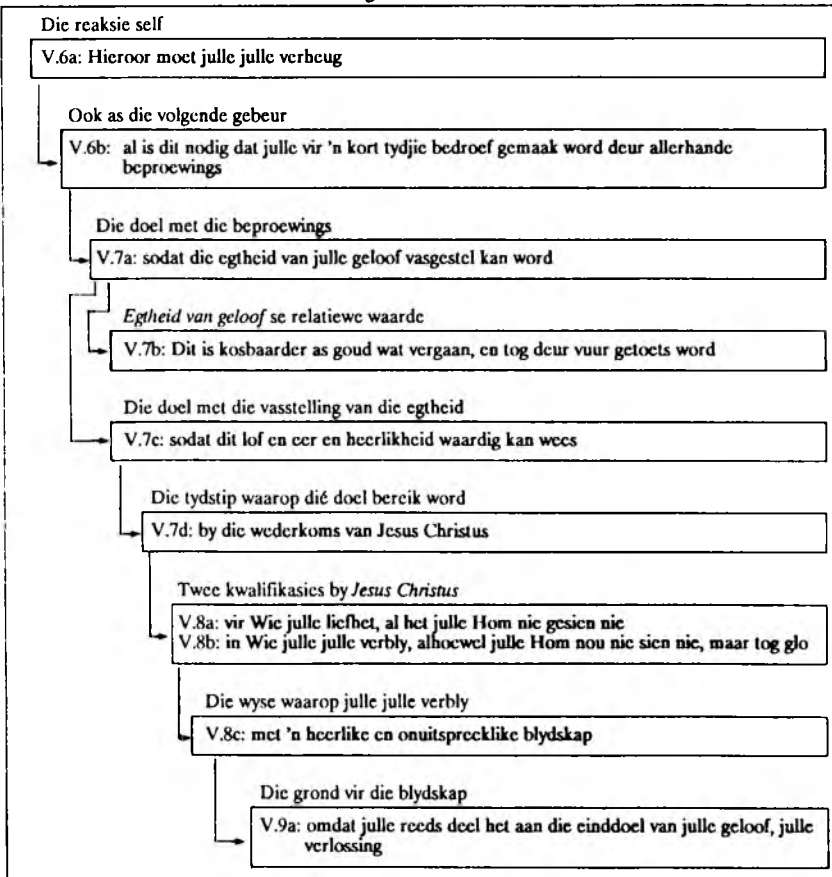
²⁵In hierdie uiteensetting van die gedagte-opbou op mikrovlak word die teks self (in Afrikaans) in vetgedrukte letters in 'n blokkie geplaas. Verbindingslyne dui aan hoe die betrokke gedagteblok met die ander gedagteblokke in die perikoop saamhang. Reg bokant elke blokkie word die semantiese aard van die relasie tussen die betrokke twee gedagteblokke onder woorde gebring.

Die volledige gedagte-opbou van 1 Petrus op mikro- en makrovlak is gepubliseer in *Die interpretasie van 1 Petrus met die oog op die prediking en implementering daarvan* (Van Rensburg, 1989).

Page not available

Page not available

1 Pet 1:6-9: Die reaksie wat die wederbaring moet ontlok

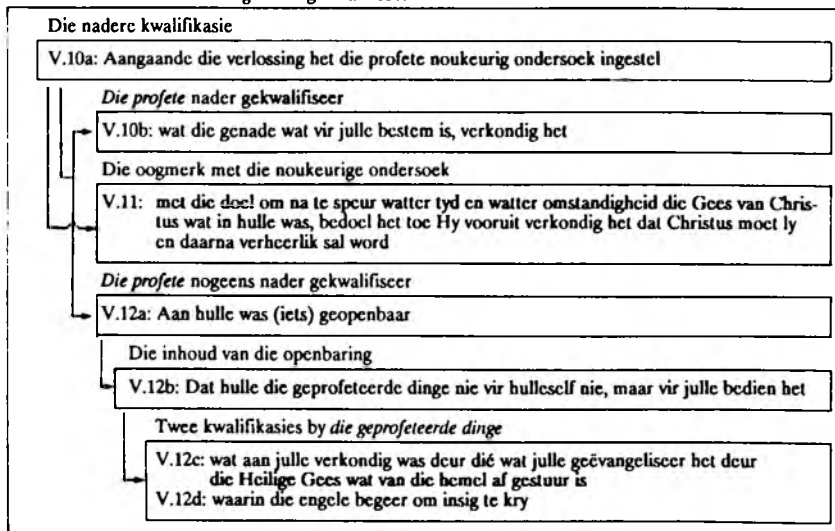
Hierdie sub-perikoop begin met 'n imperatief ἀγαλλιάσθε (*julle moet julle verheug*), en die hele groep verse word aan die voorafgaande verbind met die voorsetsel en relatief ἐν ᾧ (*waaroor/hieroor*). Die "antesedent" van die betreklike voornaamwoord is waarskynlik die feit van die wederbaring deur God, vermeld in 1:3. Hierdie verse vorm dus die eerste eksplisiete paraklese in die brief: dit stel die reaksie wat bewustheid van die feit van die wederbaring by die briefontvangers as Christene behoort te ontlok.

Daar is egter ook eksplisiete indikatiewe in hierdie verse. Omdat dit van soveel belang is vir die res van die brief, is dit nodig om hierdie indikatiewe spesifiek te vermeld:

- Dit kan gebeur dat julle vir 'n kort tydjie bedroef gemaak word deur allerhande beproewings (v.6b).
- In die oogmerk met beproewings lê 'n element van belofte: die egtheid van julle geloof word vasgestel (v.7a), sodat dit lof en eer en heerlikheid waardig sal wees by die wederkoms van Jesus Christus (v.7c + d).
- Julle geloof is kosbaarder as goud, en goud word deur vuur getoets. Daar moet dus die verwagting wees dat ook julle geloof getoets sal word (v.7b).
- Julle hét Christus lief, al het julle Hom nie gesien nie (v.8a).
- Julle verbly julle (reeds) met 'n onuitspreeklike en heerlike blydschap in Christus, in Wie julle glo (v.8b + c).
- Julle het reeds deel aan die einddoel van julle geloof, naamlik julle verlossing (v.9).

In die tweede sub-perikoop, 1:10-12 word die element van lofverheffing van 1:3-5 hervat, en die aard hiervan is weer volledig indikatief. Die relasie van 1:10-12 met die voorafgaande is baie voor-die-hand-liggend: vv.10-12 is 'n byvoeglike bysinnige *σωτηρίαν* (*verlossing*) aan die einde van 1:9, soos duidelik blyk uit die inleidende voorsetsel *περὶ ἧς σωτηρίας* (*aangaande watter verlossing ...*); *verlossing* word dus deur 1:10-12 nader gekwalifiseer. Die gedagte-opbou van 1:10-12 is die volgende:

1 Pet 1:10-12: *Die verlossing nader gekwalifiseer*

Die indikatief wat in hierdie verse uitgespel word, is die bevoorregte posisie van die lesers in vergelyking met die profete.

Die relasie tussen die drie sub-perikope van 1:3-12 kan soos volg voorgestel word:

1 Pet 1:3-12: Lof kom toe aan God wat julle wederbaar het

Loferkenning aan God

1:3-5: Lof kom toe aan God, die Vader van ons Here Jesus Christus; Hy het ons wederbaar.

Die reaksie wat die wederbaring by julle moet ontlok

1:6-9: Julle moet julle hieroor verheug, al word julle somtyds bedroef gemaak deur allerhande beproewings.

Die verlossing nader gekwalifiseer

1:10-12: Julle is selfs meer bevoorreg as die profete: die geprofeeteerde dinge het hulle nie vir hulleself nie, maar vir julle bedien.

Hiermee is die basiese indikatief-gedeelte (1:3-12) voldoende oorsigtelik behandel om aan te toon hoe die res van die liggaamgedeelte van die brief, wat basies parakleties van aard is, hiermee saamhang.

3.2 Die relasie tussen die primêre indikatiefgedeelte en die res van die brief

3.2.1 Inleiding

Tot dusver is die briefaanhef (1:1-2) en die inleiding by die liggaamgedeelte van die brief (1:3-12) behandel. In resente navorsing²⁸ bestaan daar redelike eenstemmigheid daaroor dat 1 Petrus - getrou aan die kontemporêre epistolêre konvensie - uit 'n inleiding (1:1-2), 'n liggaam (1:3-5:11) en 'n slot (5:12-14) bestaan. Verder is daar ook betreklike eenstemmigheid oor die verdeling in perikope. Ten opsigte van die onderlinge relasie van die perikope van die liggaamgedeelte is daar egter uiteenlopende

²⁸Die gedagte-opbou van 1 Petrus was 14 jaar gelede onder die bewame hand van Bernard Combrink aan die orde gedurende die elfde byeenkoms van die NTWSA, en dit is gepubliseer in *Neotestamentica* 9 (1975:34-63). Hierdie artikel gee 'n goeie oorsig oor die stand van navorsing tot op daardie datum. Vergelyk ook die titels in die bronnelys van die huidige artikel.

standpunte. As dit egter duidelik word dat 1:3-12 die basiese indikatief-gedeelte van die brief vorm, en dat die res van die liggaam van die brief basies parakleties van aard is, blyk daar 'n besondere samehang tussen 1:3-12 en die res van die liggaamgedeelte.

Die gedeelte 1:3-12 bied naamlik die grond vir vier groot opdragte, naamlik 1:13-25, 2:1-10, 2:11-4:19 en 5:1-11.²⁹

Hierdie visie op die gedagte-opbou en meer in besonder die samehang tussen die primêre indikatief-gedeelte (1:3-12) en die res van die liggaam van die brief, word hieronder skematies voorgestel. 'n Kort beredenering volg na die voorstelling.

'N OORSIG VAN DIE GEDAGTE-OPBOU VAN 1 PETRUS

INLEIDING

1:1-2: Outeur, geadresseerdes en groot

LIGGAAM

1:3-12: Lof kom toe aan God wat julle in Christus wederbaar het

Vier opdragte op grond van God se wederbaring

- Opdrag 1: 1:13-25: Vestig julle hoop op die genade, en sorg dat julle hele lewenswandel daarom heilig is
- Opdrag 2: 2:1-10: 'n Weergeborene se plig ten opsigte van sy persoonlike groei, en ten opsigte van sy saamgroei met mede-gelowiges
- Opdrag 3: 2:11-4:19: Gedragsvoorskrifte vir vreemdelinge en bywoners in die wêreld:
- 2:11-12: Die basiese opdrag
 - 2:13-17: Die verhouding met die landsowerheid
 - 2:18-25: Die verhouding met werkgewers
 - 3:1-7: Die verhouding met die huweliksmaat
 - 3:8-12: Die verhouding met die naaste in die algemeen
 - 3:13-4:19: Die houding teenoor en reaksie op verontregting
- Opdrag 4: 5:1-11: Opdragte vir gedrag binne die kerk

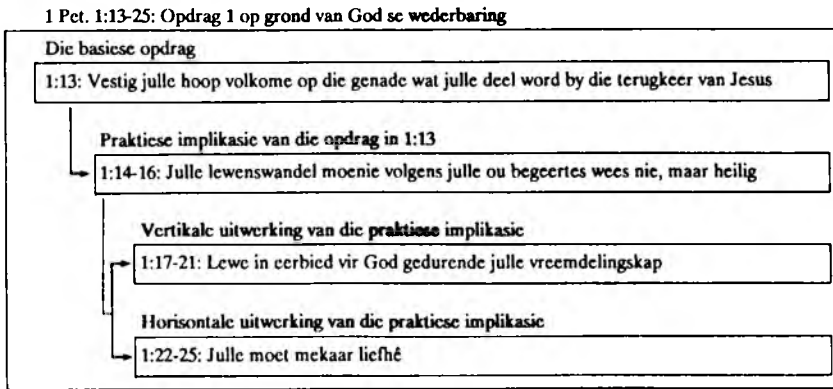
SLOT

5:12-14: Briefdoel, groetes en briefslot

²⁹Wat nuut is in hierdie visie op die gedagte-opbou van 1 Petrus is veral die interpretasie van die onderlinge samehang van die perikope in 1:13-5:11, in besonder die samehang van die perikope in 3:17-4:19.

3.2.2 Opdrag 1: 1 Petrus 1:13-25

Die gedeelte 1:13-25 word geïnterpreteer as die eerste opdrag op grond van God se wederbaring. Die gedeelte 1:13 e.v. word ingelei deur die voegwoordelike partikel διὸ (*daarom*), waarmee 1:13 e.v. aangedui word as implikasie op grond van die voorafgaande. Hierdie grond word geïnterpreteer as God se wederbaring (1:3). Die krag van die διὸ is effektief vanaf 1:13 tot by 1:25. Die volgende is 'n oorsigtelike voorstelling van die onderlinge samehang van die perikope van 1:13-25:³⁰

3.2.3 Opdrag 2: 1 Petrus 2:1-10

1 Petrus 2:1-10 word ingelei deur die voegwoord οὖν, wat aandui dat hierdie verse 'n implikasie is op grond van die voorafgaande. Op inhoudelike gronde word 2:1-10 as op een vlak met 1:13-25 geïnterpreteer, met ander woorde 2:1-10 vorm 'n tweede opdrag op grond van God se wederbaring (1:3). Die gedeelte 2:1-10 bestaan uit twee newegeskikte hoofwerkwoorde, naamlik die imperatiewe ἐπιποθήσατε (*julle moet smag* [v.2]) en καὶ ... οἰκοδομήσθε (*en ... laat julle opbou* [v.5]). Die voegwoord οὖν is vir albei die werkwoorde effektief. Die volgende is 'n oorsigtelike voorstelling van die onderlinge samehang van die perikope van 2:1-10:

³⁰In hierdie voorstelling van die gedagte-opbou word telkens die hoofinhoud van die betrokke perikope binne 'n blok geplaas. Bokant die blok word die relasie tussen die betrokke perikope en die voorafgaande in vetgedrukte letters getipeer.

1 Pet. 2:1-10: Opdrag 2 op grond van God se wederbaring

2:1-3:	Die weergeborene se plig ten opsigte van sy persoonlike groei: smag na die suiwer geestelike melk
2:4-10:	Die weergeborene se plig ten opsigte van saamgroei met sy medegelowiges: laat jou inbou in die geestelike huis waarvan Christus die hoeksteen is

3.2.4 Opdrag 3: 1 Petrus 2:11-4:19

Op grond van inhoudelike oorwegings - daar is geen voegwoordelike partikel soos byvoorbeeld οὐν of γάρ nie - word 2:11 e.v. geïnterpreteer as die derde opdrag op grond van God se wederbaring (1:3). Dit is egter geen willekeurige interpretasie nie. 'n Resultaat van die *formele literêre analise* (vgl. onder punt 1 hierbo) se navorsing met betrekking tot die interne oorgangsformules in briewe, het aan die lig gebring dat παρακαλῶ-sinne 'n oorgangsfunksie kan hê, naamlik dat dit 'n temaverandering merk, en ook dikwels die hoofdoel van die brief aandui.³¹ Sodanige παρακαλῶ-sin kom juis in 2:11 voor, en op grond van inhoudelike oorwegings blyk dit dat hierdie sin inderdaad hier as oorgangsformule funksioneer. Voorts lyk dit inderdaad of hierdie Opdrag 3 (2:11-4:19) die eintlike hoofdoel met die brief is.

Die frase παρακαλῶ ... ἀπέχεσθαι (*ek dring by julle aan om nie toe te gee nie*) het die krag van 'n imperatief, en beheers die geheel van 2:11-12. Op inhoudelike gronde word 2:11-12 geïnterpreteer as die inleidende verse waarin die basiese opdrag in verband met vreemdelingskap in die wêreld gegee word, en hierdie tema strek tot by 4:19. Die volgende is 'n oorsigtelike voorstelling van die onderlinge samehang van die perikope van 2:11-4:19:

³¹Aune (1987:188) noem verskillende voorbeelde hiervan uit die Pauliniese briewe. Nóg Aune, nóg enige van die ander geraadpleegde literatuur maak enige opmerking met betrekking tot 1 Petrus in hierdie verband. 'n Παρακαλῶ-sin kom ook voor in 1 Petrus 5:1, en by nadere ondersoek blyk dit dat hierdie sinne in albei die gevalle as sulke interne oorgangsformules funksioneer.

1 Pet. 2:11-4:19: Opdrag 3 op grond van God se wederbaring

Die basiese opdrag: Gedra julle goed in alle verhoudings

2:11-12: Aangesien julle vreemdelinge en bywoners is, moet julle nie aan sinlike begeertes toegee nie. Julle moet julle goed onder die heidene gedra.

Toegepas op die verhouding met die landsowerheid

2:13-17: Onderwerp julle aan elke menslike owerheid, omdat die Here dit wil

Toegepas op die verhouding met werkgewers

2:18-25: Ook aan onredelike werkgewers moet julle jul onderwerp, in navolging van Christus

Toegepas op die verhouding met huweliksmaats

3:1-7: Ook in 'n samelewing waar teen die vrou gediskrimineer word, bly God se huweliksoopdrag geld

Toegepas op die verhouding met die naaste in die algemeen

3:8-12: Die sleutel tot ware lewensvreugde lê in die uitvoering van God se opdragte ten opsigte van die naaste

Toegepas op die houding teenoor en reaksie op verontregting

Die basiese stelling

3:13-17: Selfs as julle sou ly omdat julle doen wat reg is, moet julle dit as 'n voorreg beskou. Erken net Christus as Here (= Baas)

Motivering vir die aanvaarding van onverdiende hyding

3:18-22: Ook Christus het eenmaal vir die sondes gely. Hy is egter nou aan die regterhand van die Vader, met die engele, magte en kragte aan Hom onderworpe.

Gevolgtrekking op grond van Christus se liggaamlike hyding

4:1-6: Wapen julle met die gedagte dat wie liggaamlik gely het - omdat Christus gely het - met die sonde afgereken het. Christus is dan ook gereed om oor die dooies te oordeel.

Motivering vir Christus se oordeel

4:7-11: Die einde van alles is naby. Volg dus teenoor medegelowiges God se aksieprogram.

Samevattende opdrag in verband met houding teenoor en reaksie op verontregting

4:12-19: **Houding:** Moenie verbaas wees asof iets vreemds met julle gebeur nie. Wees liewer bly.
Reaksie: Vertrou julle lewe toe aan die getroue Skepper en hou aan goed doen.

3.2.5 Opdrag 4: 1 Petrus 5:1-11

Die relasie van 5:1-11 met die voorafgaande word uitgedruk deur die voegwoordelike partikel οὖν aan die begin van v.1. Nog 'n rede vir die afbakening van 5:1-11 as 'n selfstandige eenheid is die παρακαλῶ-sin waarmee die gedeelte begin.³² Op grond van inhoudelike oorwegings word 5:1-11 geïnterpreteer as die vierde opdrag op grond van God se wederbaring (1:3). Die doksologie in v.11 (*Aan Hom behoort die krag tot in ewigheid! Amen*³³) is 'n tipiese afsluiting vir die liggaamgedeelte van 'n brief.³⁴ Die volgende is 'n oorsigtelike voorstelling van die onderlinge samehang van die perikope van 5:1-11:

1 Pct. 5:1-11: Opdrag 4 op grond van God se wederbaring

5:1-4:	Opdrag aan die ouderlinge rakende gedrag binne die kerk.
5:5-7:	Opdrag aan die jongeres rakende gedrag binne die kerk.
5:8-11:	Samevattende opdrag aan die hele gemeente.

3.2.6 Die slot van die brief: 1 Petrus 5:12-14

Volledigheidshalwe word ook die slot³⁵ van die brief kortliks aan die orde gestel. Die volgende is 'n oorsigtelike voorstelling van die onderlinge samehang van die onderdele van 5:12-14:

³²Vergelyk die beredering in verband met die funksie van παρακαλῶ-sinne onder 3.2.4 hierbo, asook voetnota 30.

³³Die *vormkritiese analise* (vgl. punt 1 hierbo) het aangetoon dat die blote feit dat ἀμήν hier in 5:11 gebruik word (en ook in 4:11), daarop dui dat die brief geskryf is om onder andere goed in te pas in 'n liturgie (vgl. Aune, 1987:192).

³⁴Die *vormkritiese analise* (vgl. punt 1 hierbo) het in die ondersoek na liturgiese vorms en die funksies daarvan onder andere aangetoon dat doksologieë gewoonlik funksioneer as 'n afsluiting vir 'n onderdeel van die betrokke brief, of (veral) vir die liggaamgedeelte van die brief (vgl. Aune 1987:193). In 1 Petrus kom sulke doksologieë op twee plekke voor. In 4:11 sluit dit 'n kleiner perikoop (4:7-11) af, en in 5:11 sluit dit inderdaad die liggaamgedeelte van die brief af; al wat oorbly is die briefslot (5:12-14).

³⁵Een van die resultate van die *formele literêre analise* (vgl. punt 1 hierbo) se navorsing oor die afsluitformules van briewe is dat die outeur van 1 Petrus se versoek om groete aan ander persone oor te dra (1 Pet. 5:14), en om groete van iemand anders aan die lesers oor te dra (1 Pet. 5:13), tipies is van die briefslot van kontemporêre Hellenistiese briewe. Vir 'n breër uiteensetting hiervan, vergelyk Aune (1987:187).

1 Pet. 5:12-14: Slot: Briefdoel, groetes en briefslot

5:12:	Briefdoel en voortvloeiende samevattende opdrag.
5:13:	Groete aan die kerk in Babilon, en van Markus.
5:14a:	Opdrag om mekaar met 'n liefdesoen te groet.
5:14b:	Seëngroet.

4. DIE KERKLIKE PREDIKING VAN 1 PETRUS VANDAG

4.1 Inleiding

In die eerste plek moet die prediker seker maak dat hy werklik as getuie³⁶ optree. Dit kan hy net doen as hy homself biddend oopstel vir dit wat in die brief geskryf staan. In die eerste plek is dit belangrik dat die indikatiewe van die brief diepgaande en volledig sy eie oortuiging is. Dit hou onder andere in dat hy moet seker maak dat hy dit wat hier van God geopenbaar word, inneem: dat God die Een is wat mense (en dus die prediker self) uitkies (v.1b) op grond van sy eie vooraf-bestemming (v.2a), en dat die wyse waarop die uitverkiesing gestalte kry, deur die afsondering van die Gees is (v.2b). Verder moet hy weet en aanvaar dat hy as uitverkorene verplig is om aan God gehoorsaam te wees. Hy moet egter ook verseker weet dat hy besprenkel is met die bloed van Jesus Christus (v.2c+d). Hy moet die uitverkiesende God as Vader ken (v.2a). Hy moet erken en beleef dat God die enigste Een is wat genade en vrede in oorvloed kan gee (v.2e). Die prediker word gedring om te besef dat wat geskryf staan, nie op menslike gesag berus nie, maar dat dit geskryf is deur iemand wat volmag van Christus ontvang het.

Hierdie toeëiening is veral belangrik ten opsigte van die basiese indikatief van die brief in 1:3b: die prediker moet besef en beleef en bely: *die Vader van Jesus Christus het ook my wederbaar!* Hy moet ook die lewende hoop op sy hemelse erfenis hê (v.3d), en sekerheid hê dat ook hy deur die krag van God veilig bewaar word vir die saligheid wat gereed is om aan die einde van die tyd geopenbaar te word (v.5).

Die prediker moet ook bewustelik elkeen van die indikatiewe in 1:6-9 sy eie maak:

- * Hy moet erken en aanvaar dat hy deur beproewings bedroef gemaak kan word (v.6b).

³⁶Die noodsaak dat die prediker 'n getuie moet wees, is deur dr. B.J. de Klerk uitgewerk. Dit is gepubliseer in Van Rensburg (1989:16-18).

- Hy moet die belofte-element glo: die egtheid van sy geloof word vasgestel (v.7a), sodat dit lof en eer en heerlikheid waardig sal wees by die wederkoms van Jesus Christus (v.7c+d).
- Sy geloof is kosbaarder as goud, en goud word deur vuur getoets. Daar moet dus die verwagting wees dat ook sy geloof getoets sal word (v.7b).
- Hy hét Christus lief, al het hy Hom nie gesien nie (v.8a).
- Hy verbly hom met 'n onuitspreeklike, heerlike blydskap in Christus, in Wie hy glo (v.8b+c).
- Hy het reeds deel aan die einddoel van sy geloof, naamlik sy verlossing (v.9).

Naas sy deeglike bestudering van die die situasie van die eerste lesers, sal die prediker ook die tersaaklikhede in sy eie situasie moet bepaal. Hy sal onder andere op die volgende vrae antwoorde moet kry:

- Watter vorme van vreemdelingskap beleef ek?
- Word daar sosiaal teen my gediskrimineer?
- Dreig ek om vanweë moeilike omstandighede tou op te gooi, omdat ek nie langer kans sien vir die prys van vreemdelingskap (verontregting, verdagmaking, boikotte en vervolging) nie? Dreig ek om moedeloos te word, sonder uitsig op die toekoms, vasgevang deur moeilike omstandighede?

Laastens moet die prediker eerlik sy eie beleving van sy omstandighede voor God blootlê. Hoe reageer hy op die tipe krisis wat in 1 Petrus aan die orde is? Eers as die prediker bewustelik sy reaksies getoets het aan die openbaring in 1 Petrus, en die nodige korreksies biddend aangebring het, kan hy as getuie getuienisprediking lewer.

4.2 Die oogmerk wat die prediker moet hê

Nadat die prediker bepaal het (onder andere op al die wyses hierbo genoem) watter boodskap aan die eerste lesers gestuur is, moet hy eers 'n situasie-analise van sy gemeente maak. Natuurlik sal die situasie van die huidige hoorders van die prediking van gemeente tot gemeente verskil. Die prediker moet bepaal watter vorme van vreemdelingskap, sosiale verwerping en verontregting (ook as onderdane binne gesagstrukture) deur die gelowiges ervaar word, en dit skerp omlin. Die moontlikheid bestaan dat daar in baie van die tipiese blanke Afrikanergemeentes 'n paradoksale toepassing gemaak sal moet word: die sosiale posisie van die Christene is meestal dié van die sosiaal bevoorregtes.

Vervolgens moet die prediker telkens perikoop vir perikoop die betrokke paraklese in samehang met die indikatief op hierdie konkrete situasie en ook op moontlike toekomstige situasies toepas.

4.3 Die praktiese aanpak van die prediking

Die brief leen hom daarvoor om perikoop vir perikoop³⁷ gepreek te word. Dit kan soos volg aangepak word:

1. 1:1-2: 'n Inleidingspreek, waarin onder andere 'n oorsig oor die opbou van die brief gegee word, en veral aangetoon word hoe die brief uit 'n primêre indikatief-gedeelte bestaan, en wat die aard van die samehang daarvan met die parakletiese gedeelte is.
2. 1:3-12: Hierdie primêre indikatief-gedeelte kan òf as eenheid hanteer word, òf (verkieslik) as twee perikope (1:3-5 en 1:6-12) of drie perikope (1:3-5, 1:6-9 en 1:10-12). Alhoewel hierdie indikatief in elke preek weer aan die orde gaan kom, moet dit hier deeglik as fondament vir die hele reeks gepreek word.
3. 1:13-16 + 1:17-21: Die opdrag om jou hoop op die genade te vestig, en die vertikale uitwerking daarvan.
4. 1:13-16 + 1:22-25: Die opdrag om jou hoop op die genade te vestig, en die horisontale uitwerking daarvan.
5. 2:1-3: Die weergeborene se plig ten opsigte van sy persoonlike groei.
6. 2:4-10: Die weergeborene se plig ten opsigte van sy saamgroei met medegelowiges.
7. 2:11-12 en 2:13-17: Die basiese uitgangspunt vir vreemdelinge en bywoners se verhoudings (2:11-12) en die toepassing daarvan in die politieke sfeer, naamlik in die verhouding met die owerheid. Die subperikoop 2:11-12 sal as basiese opdrag in al die perikope figureer tot by 4:19.
8. 2:11-12 en 2:18-25: Die toepassing van die basiese opdrag in die ekonomiese sfeer, naamlik op die verhouding met (onredelike) base.
9. 2:11-12 en 3:1-7: Die toepassing van die basiese opdrag in die gesins- en sosiale sfeer, naamlik op die verhouding tussen egpare.

³⁷Elke kleiner blokkie wat hierbo (3.1 en 3.2.2-3.2.6) in die voorstellings gegee is, kan as preekperikope beskou word.

10. 2:11-12 en 3:8-12: Die toepassing van die basiese opdrag op die verhouding met die naaste in die algemeen.
11. 2:11-12 en 3:13-17: Die toepassing van die basiese opdrag op die houding teenoor en reaksie op verontregting. Die perikoop 3:13-17 vorm hiervan die basiese stelling, en die vier volgende perikope tot by 4:19 staan telkens in noue samehang met 3:13-17. Hierdie samehang moet ook by die prediking van elke perikoop aangetoon word.
12. 3:13-17 en 3:18-22: Christus se voorbeeld en oorwinning as motivering vir die aanvaarding van onverdiende lyding.
13. 3:13-17 en 4:1-6: Die betekenis van Christus se liggaamlike lyding vir ons eie lyding. Dit is belangrik om op te merk dat dit hier oor 'n baie spesifieke soort lyding gaan, naamlik lyding as gevolg van verontregting.
14. 4:7-11: Die realiteit dat die einde van alles naby is, dring die gelowige om sy program vir die oorblywende tyd in ooreenstemming te bring met wat God wil hê.
15. 3:13-17 en 4:12-19: Samevattende opdrag in verband met die houding teenoor en reaksie op verontregting.
16. 5:1-4: Binne-kerklike verhoudings: die opdrag aan die ouderlinge.
17. 5:5-7: Binne-kerklike verhoudings: die opdrag aan die jongeres.
18. 5:8-11: Binne-kerklike verhoudings: samevattende opdrag aan die hele gemeente.
19. 5:12-14: Afsluitende preek.

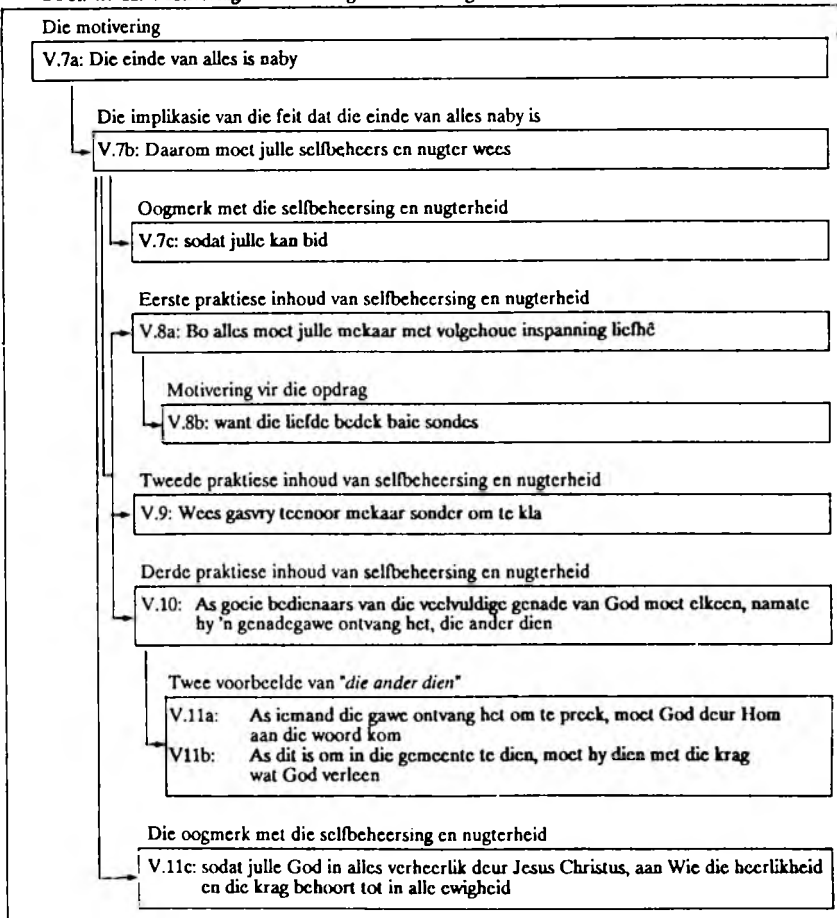
4.4 1 Petrus 4:7-11 as voorbeeld

4.4.1 Die gedagte-opbou van 1 Petrus 4:7-11

Die plek van 4:7-11 binne die geheel van 3:17-4:19 blyk uit die voorstelling wat onder 3.2.4 gegee is. Vergelyk ook die plek van 3:17-4:19 binne die geheel van die brief soos uiteengesit onder 3.2.1.

'n Voorstelling van die gedagte-opbou van 1 Petrus 4:7-11 is die volgende:

1 Pet. 4:7-11: Motivering vir die stelling dat die Here gereed is om te oordeel

In 4:1-6 is per implikasie gestel waarom die gelowige beswadding van die kant van heidene nie moet vergeld nie: die Here staan gereed om te oordeel, en hulle sal aan Hom rekenskap moet gee (4:5). Uit die gedagte-opbouvoorstelling en die sintaktiese struktuurvoorstelling³⁸ blyk dit dat Petrus die perikoop 4:7-11 as motivering gebruik

³⁸Vgl. Van Rensburg (1989:187-190).

vir hierdie stelling dat die Here gereed is om oor die lewendes en die dooies te oordeel. Die kern van die motivering lê in v.7a, naamlik die stelling dat die einde van alles naby is, en die daaruit voortvloeiende (οὖν) opdrag in v.7b dat die gelowiges selfbeheers en nugter moet wees.

4.4.2 Die verhouding indikatief-paraklese

4.4.2.1 Die verhouding met die primêre indikatief

1 Petrus 4:7-11 is die mees ingebedde³⁹ gedeelte van die hele brief. Daarom is die relasie met die primêre indikatief in 1:3-12 ook die mees implisiete. Die formele (=argumentatiewe) relasie is die volgende:

- 1 Petrus 4:7-11 vorm deel van die eenheid 2:11-4:19, wat die derde opdrag op grond van die primêre indikatief in 1:3-12 is (vgl. die voorstelling op p.13).
- Binne *Opdrag 3* (vgl. die voorstelling op p.15) vorm 4:7-11 'n onderdeel van die vyfde toepassing (3:13-17) van die basiese opdrag in 2:11-12.
- Binne hierdie vyfde toepassing (vgl. die voorstelling hierbo op p.19.1) vorm dit die voorlaaste sub-perikoop, en is dit 'n inbedding by 4:1-6, wat op sy beurt 'n inbedding is by 3:18-22, wat op sy beurt weer 'n inbedding is by die basiese stelling, naamlik 3:13-17.

Hieruit blyk dat daar op formele argumentatiewe vlak 'n baie indirekte verhouding met die primêre indikatief is. Dit doen egter in geen opsig afbreuk aan die feit dat dit uit die inhoud van 4:7-11 duidelik is dat die outeur steeds sy argument uiteindelik grond op die primêre indikatief: sonder die feit van God se wederbaring sou ook hierdie paraklese nie gegee kon word nie.

³⁹Met *mees ingebedde gedeelte* word bedoel dat 1 Petrus 4:7-11 in die hele argument van die brief die slotgedeelte vorm van 'n - vanuit dié argumentshoek gesien - sub-sub-perikoop. Die voorstelling onder 3.2.4 gee hiervan duidelik blyke.

4.4.2.2 Die perikoop-interne indikatief-paraklese verhouding

1 Petrus 4:7-11 begin met 'n motivering vir die stelling in 4:5 dat die Here gereedstaan om te oordeel: "die einde van alles is naby!" Onmiddellik (v.7b e.v.) volg daar 'n gevolgtrekking: "Daarom moet julle selfbeheers en nugter wees." Verse 7-11 het hoofsaaklik 'n paraklese-karakter. Tog begin die perikoop met 'n indikatief: "Die einde van alles is naby" (4:7a). Die outeur se motivering vir hierdie indikatief is waarskynlik die volgende:

Uit die voorafgaande deel van die brief het dit geblyk dat daar waarskynlik die volgende geloofsagterstand by die eerste lesers was: hulle was moedeloos gewag dat die Here moes ingryp en hulle onreg vergeld. Hulle wou hê dat die belofte van 4:5 ("Hulle [= die verontregters] sal rekenskap moet gee aan Hom wat klaar staan om oor die lewendes en die dooies te oordeel") nou moes realiseer. Hulle het geweet en besef dat Christus oorwin het en dat Hy in beheer is (3:22), maar hulle wou weet wanneer gaan Hy verskyn en die verontregting gaan beëindig.

Hierop volg nou die stelling: "Die einde van alles is naby!" Hierdie indikatief staan in 'n direkte verhouding met 1:4-5 in die primêre indikatief. In die primêre indikatief is melding gemaak van die feit van die Christene se hoop op die erfenis en die feit dat hulle veilig bewaar word vir die saligheid. Die perikoop 4:7-11 se eie indikatief ("die einde van alles is naby") sluit baie direk hierby aan.

Hierna volg die paraklese. Die parakleses wat in 4:7-11 op die voorgrond is, en die indikatiewe wat daardeur geïmpliseer word, is oorsigtelik die volgende:

Paraklese

- Wees selfbeheers en nugter (v.7b).
- Julle moet mekaar met volgehoue inspanning liefhê (v.8a).
- Wees gasvry teenoor mekaar sonder om te kla (v.9).

Indikatief

- Deur die wederbaring word die gelowige in staat gestel om hom nie meer deur sy natuurlike geardheid te laat beheers nie.
- God het ons sondes met sy liefde bedek; ons moet hierdie liefde in ons verhouding met ander weerkaats.
- As weergeborenes kan die mens dit regkry om nie selfsugtig te wees nie.

- Dien mekaar met julle genadegawes (v.10).
- God moet in die prediking aan die woord kom (v.11a).
- Diens moet verrig word met die krag wat God verleen (v.11b).
- Julle moet God in alles deur Jesus Christus verheerlik (v.11c).
- God gee genadegawes in verskillende mate aan elke gelowige.
- God stel deur sy Gees die prediker in staat om só te preek dat Hy aan die woord kom.
- God gee krag om diens te verrig.
- Deur die bloed van Jesus Christus het jy vrye toegang tot God.

4.4.3 Die verdiskontering van die indikatief-paraklese verhouding in die prediking

4.4.3.1 Algemeen

Die tersaaklike situasie in die eie gemeente moet geanaliseer word. Wat hier spesifiek aan die orde is, is 'n eindperspektief vir moedelose mense wat nie meer kan wag dat God ingryp nie. Hoorders wat hulle lewe as 'n utopie beleef, sal koud gelaat word deur hierdie Skrifdeel. 'n Welvaartsgemeenskap sal dus nie noodwendig ontvanklik vir hierdie boodskap wees nie.

Daar moet ook bepaal word tot watter mate die dinamiese kragte waarvan sprake is, naamlik liefde, gasvryheid en gawes, in die gemeente teenwoordig is.

Stel vas of daar in die gemeente ook mense is wat moedeloos gewag is dat die Here moet ingryp en hulle onreg vergeld. Daar kan ook diegene wees wat nie weet hoe hulle hulle lewe moet inrig terwyl hulle op die koms van die Here wag nie.

Stel spesifiek die volgende vas:

- Tot watter mate is daar 'n kortsluiting in die gebedslewe, wat dalk wortel in die feit dat daar by hulle gebrek aan selfbeheersing en nugterheid is.
- Of foutsoekerigheid nie bestaan omdat gelowiges mekaar nie met volle inspanning liefhet nie.

- Hoe gasvryheid beoefen word.
- Of die gawes in mekaar se diens aangewend word.

Die paraklese waarvoor die prediking die hoorders moet stel, is dat hulle moet besef: in die tyd tot die einde kan ek òf my eie prioriteite volg, òf Gód se aksieprogram navolg.

4.4.3.2 Praktiese wenke vir die preekinhoud

Die verhouding tussen die indikatief en die paraklese kan onder andere op die volgende wyse prakties in die preekinhoud gegee word:

- Paraklese : Jy moet selfbeheers wees.
- Hoekom? : God het sy Gees in jou as weergeborene laat woon, en jy is nou onder sy beheer.
- Hoe? : Deur nie maar net te doen waarvoor jy lus het nie; jy kan nie aan jou luste vrye teuels gee nie.
 - : Deur jouself te beheer.
 - : Deur voordat jy iets sê of doen, die Here eers te vra: "Wat wil U hê, Here?"

- Paraklese : Jy moet nugter wees.
- Hoekom? : God het sy Gees in jou as weergeborene laat woon, en jy is nou onder sy beheer.
- Hoe? : Deur nie chemiese middels te gebruik wat bedwelm nie.
 - : Deur nie toe te laat dat jou program so oorvol word dat jy begin skipper nie; dat jy jouself die kans moet gun om te besin, en jou nie net altyd laat besig hou met televisie en radio en ander ontspanningsaktiwiteite nie.
 - : Deur self jou prioriteite te bepaal en dit nie deur omstandighede te laat bepaal nie.

- Paraklese : Julle moet mekaar liefhê.
- Hoekom? : God het julle lief!
- Hoe? : Deur bereid te wees om jouself te gee.
 - : Deur vas te stel of jou woorde en dae deur die volgende gesindheid gemotiveer is: wat kan ek vir jou tot jou voordeel doen?
 - : Deur jou te oefen om op ander se goeie punte te fokus, en hulle swak punte te bedek.
- Paraklese : Wees gasvry teenoor mekaar.
- Hoekom? : God het julle 'n tuiste in sy Vaderhuis gegee.
- Hoe? : Deur onderdak vir vreemdelinge te gee.
 - : Deur jou vriendekring nie tot 'n kliek af te sluit waar daar nie vir 'n vreemdeling plek is nie.
 - : Deur eensames en nuweling raak te sien, en hulle in te trek.
 - : Deur na die erediens saam tee te drink.
 - : Deur nuwe lidmate (ook dooplidmate wat pas belydenis afgelê het) in te trek.
- Paraklese : Dien mekaar met julle gawes.
- Hoekom? : God het deur sy Gees genadegawes vir onderlinge diens gegee.
- Hoe? : Deur die twee voorbeelde in v.11 genoem.
 - : Deur die beoefening van ander gawes.

AANGEHAALDE BRONNE

- AUNE, D.E. 1987. *The New Testament and its literary environment*. Philadelphia : The Westminster Press.
- BOTHA, J. 1988. Christian and society in 1 Peter: Critical solidarity. *Scriptura* 24:27-37.
- BOTHA, J. 1989. *Semeion*. Inleiding in die interpretasie van die Griekse Nuwe Testament. Potchefstroom: Dept. Sentrale Publikasies. (Tweede hersiene en uitgebreide uitgawe. Eerste uitgawe 1987.)
- BROX, N. 1979. *Der erste Petrusbrief*. Neukirchen-Vluyn : Neukirchener Verlag.
- COMBRINK, H.J.B. 1975. The structure of 1 Peter. *Neotestamentica* 9:34-63.
- DIPPENAAR, M.C. 1988. *Prayer in the letters and theology of Paul*. Stellenbosch: Ongepubliseerde proefskrif onder promotorskap van J.L. de Villiers.
- DOTY, W.G. 1973. *Letters in Primitive Christianity*. Philadelphia : Fortress Press.
- ELLIOTT, J.H. 1981. *A home for the homeless. A sociological exegesis of 1 Peter, its situation and strategy*. Philadelphia : Fortress Press.
- FLOOR, L. 1987. *De Eerste Brief van Petrus* (In Noordegraaf, A. & Versteeg, J.P. *Tekst voor tekst. De Heilige Schrift kort verklaard en toegelicht*. 'sGravenhage : Boekencentrum p. 1017-1026.)

- GOPPELT, J.L. 1982. *Theology of the New Testament. Vol 2. The variety and unity of the apostolic witness to Christ.* Grand Rapids : Eerdmans.
- GOPPELT, J.L. 1987. *Der erste Petrusbrief.* Göttingen : F. Hahn.
- GUTHRIE, D. 1970. *New Testament Introduction.* Londen : Inter-Varsity Press.
- KENNEDY, G. 1984. *New Testament interpretation through rhetorical criticism.* North Carolina : University of North Carolina Press.
- LOUW, J.P. & NIDA, E.A. 1988. *Greek-English Lexicon of the new Testament based on semantic domains. Volumes I & II.* New York : United Bible Societies.
- MALHERBE, A.J. 1977. Ancient Epistolary Theorists. *Ohio Journal of Religious Studies*, 5:3-77.
- ROUSSEAU, J. 1986. A multidimensional approach towards the communication of an ancient canonized text: Towards the thrust, perspective and strategy of 1 Peter. Pretoria. (Ongepubliseerde proefskrif - U.P.)
- SCHNIDER, F. & STENGER, W. 1987. *Studien zum neutestamentlichen Briefformular.* Leiden : New Testament Tool and Studies.
- SELWYN, E.G. 1952². *The First Epistle of St Peter.* London : Macmillan.
- STOWERS, S.K. 1986. *Letter writing in Greco-Roman Antiquity.* Philadelphia : The Westminster Press.
- THURÉN, L. 1989. "Imperative participles" and the rhetorical strategy of 1 Peter. (Ongepubliseerde proefskrif met prof. L. Hartman (Uppsala) as promotor.)
- VAN RENSBURG, F., SCHALEKAMP, E., NEL, C., LABUSCAGNE, G. & DE KLERK, B. 1989. Die interpretasie van 1 Petrus met die oog op die prediking en implementering daarvan. Potchefstroom : Dept. Gricks. ('n Voorlopige interne publikasie.)
- WHITE, J.L. 1972. The form and function of the body of the Greek letter: A study of the letter-body in the Non-Literary Papyri and in Paul the apostle. Missoula : Scholars Press (SBL).
- WHITE, J.L. 1986. *Light from Ancient Letters.* Philadelphia : Fortress Press.
- WUELLNER, W. 1979. Greek rhetoric and Pauline argumentation. (In Schoedel, W.R. & Wilken, R.L., eds. *Early Christian literature and the classical intellectual tradition.* Paris : Editions Beauchesne. p.177-188.)